

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

24 maart 2003

VERZOEKSRIFT

betreffende het behoud van het Nederlandstalig karakter van het hoger onderwijs

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door de heren Gilbert Van Baelen en Luc Martens**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren Luc Martens, Gilbert Vanleenhove ;

de heren Karlos Callens, Julien Demeulenaere, mevrouw Claudine De Schepper, de heer Gilbert Van Baelen ;

de heren Pieter Huybrechts, Julien Librecht, Joris Van Hauthem ;

mevrouw Hilde Claes, de heer André Van Nieuwkerke ;

de heer Ludo Sannen ;

de heer Dirk De Cock.

Plaatsvervangers :

mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, mevrouw Brigitte Grouwels, mevrouw Mieke Van Hecke, mevrouw Ingrid van Kessel ;

de heren Frans De Cock, Karel De Gucht, André Denys, Cis Schepens ;

mevrouw Marijke Dillen, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Roland Van Goethem ;

de heren Lucien Suykens, Robert Voorhamme ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Kris Van Dijck.

INHOUD

	Blz.
1. Procedure	4
2. Bespreking	4
3. Conclusie	4
BIJLAGE 1 : Verzoekschrift betreffende het behoud van het Nederlandstalig karakter van het hoger onderwijs	5
BIJLAGE 2 : Hoorzitting van donderdag 27 februari 2003 over het verzoekschrift betreffende het behoud van het Nederlandstalig karakter van het hoger onderwijs	9

1. Procedure

Op 18 februari 2003 diende de heer Gustaaf Van Wichelen bij de voorzitter van het Vlaams Parlement een verzoekschrift in betreffende het behoud van het Nederlandstalig karakter van het hoger onderwijs (Verzoekschrift nr. 35 (2002-2003), zie bijlage 1). Het betreft een collectief verzoekschrift waarvoor meer dan 15.000 handtekeningen werden ingediend.

Het verzoekschrift werd voor verdere behandeling doorverwezen naar de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid.

Overeenkomstig artikel 4 van het verzoekschriftendecreet heeft de eerste ondertekenaar van het collectieve verzoekschrift het recht om gehoord te worden. Deze hoorzitting vond plaats op 27 februari 2003 (zie bijlage 2).

2. Bespreking

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid agendeerde het verzoekschrift omwille van de inhoudelijke samenhang, samen met het ontwerp van decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (*Parl. St. VI. Parl. 2002-2003, nr. 1571/1 tot 6*).

3. Conclusie

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid beslist dat de probleemstelling van het verzoekschrift uitvoerig aan bod is gekomen tijdens de bespreking van het ontwerp van decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen. Het verslag van deze bespreking zal overgemaakt worden aan de indiener van het verzoekschrift.

De verslaggevers,

De voorzitter,

Gilbert
VAN BAELEN
Luc MARTENS

Gilbert
VANLEENHOVE

BIJLAGE 1

Verzoekschrift betreffende het behoud van het Nederlandstalig karakter van het hoger onderwijs

Aan de heer Norbert De Batselier
Voorzitter van het Vlaams Parlement
1011 Brussel

cc. de Heer Gilbert Vanleenhove
Voorzitter commissie onderwijs
Vlaams Parlement
1011 Brussel

Hooggeachte Heer Voorzitter,

Overeenkomstig het decreet van 6 juli 2001 heb ik de eer hierbij een verzoekschrift te reichten aan het Vlaams Parlement getiteld "petitie tot behoud van het nederlandsstalig karakter van het hoger onderwijs".

De volledige tekst van dit verzoekschrift luidt als volgt:

"De vernederlandsing van het hoger onderwijs is één van de belangrijkste stappen geweest in de emancipatie van Vlaanderen en de Vlamingen. Generaties Vlamingen voor ons hebben er zich voor ingezet, zoals ook generaties voordien zwaar benadeeld zijn geworden doordat het hoger onderwijs in een vreemde taal werd georganiseerd en de volkstaal mede daardoor geen volwaardige rol kon spelen in de samenleving.

Vandaag moeten we jammer genoeg vaststellen dat een aantal mensen in Vlaanderen, niet in het minst in ons hoger onderwijs zelf, ervoor pleiten om die rol van het Nederlands ernstig terug te schroeven en het on-derwijs in steeds grotere mate in een vreemde taal, voornamelijk het Engels, te laten gebeuren. Deze hou-ding getuigt van een **asociale ingesteldheid** tegenover de Vlaamse Gemeenschap (drempelverhoging voor studenten); de ervoor gehanteerde argumenten getuigen van **kortzichtigheid** wat de belangen van die gemeenschap betreft, omdat dit zal leiden tot **functieverlies** voor het Nederlands als volwaardige taal op al-le domeinen, inbegrepen de wetenschap, en tot **vermindering** van de kwaliteit van het onderwijs. Deze hou-ding is ook **anti-Europees**, aangezien de rijkdom van Europa ligt in het behoud van culturele verscheidenheid en niet in het invoeren van een culturele eenheidsworst

Het gebruik van een vreemde taal in het hoger onderwijs in Vlaanderen is onder bepaalde voorwaarden te verantwoorden. Onder redelijke voorwaarden wordt dit gebruik dan ook toegestaan door de huidige regels, met name art. 61 van het decreet van 12 juni 1991 op de universiteiten en art. 53 van het decreet van 13 juli 1993 op de hogescholen. Nu reeds is het taalgebruik vrij in de derde cyclus van het hoger onderwijs (voort-gezette opleidingen) en in opleidingen die speciaal aan buitenlandse studenten worden aangeboden. Het is ook vrij voor 20 % van het onderwijs in de tweede cyclus. De resterende 80 % en de volledige eerste cyclus moeten in het Nederlands worden onderwezen.

In ontwerp teksten die aan uw Parlement worden voorgelegd wordt de positie van het Nederlands drastisch afgezwakt en de deur opengezet voor een verre gaande verengelsing of verfransing van het hoger onderwijs. Voor ondergetekenden is het meer bepaald **onverantwoord** om:

- de mogelijkheid te geven om ook in de eerste twee jaren 20 % van het onderwijs in een vreemde taal te geven;
- de mogelijkheid te geven om in de meestersjaren het onderwijs niet slechts tot maximum 20 %, maar tot 100 % te verengelsen of verfransen, ook voor de gewone programma's (voor de eigen studenten);
- de ontduiking te organiseren door toe te staan dat daarenboven de onderdelen van een opleiding die men niet aan de eigen universiteit, maar aan een andere Vlaamse Universiteit volgt, in een andere taal worden gevolgd;
- de mogelijkheid te geven een Nederlandstalige opleiding volledig af te schaffen zolang men een samenwerkingsakkoord heeft met minstens één andere instelling die deze wel behoudt.

Zij verzoeken dan ook niet in te gaan op de lokroepen om daartoe over te gaan en aldus voor het Nederlands in het hoger onderwijs de volwaardige plaats te behouden die het nu heeft."

(Einde tekst verzoekschrift)

Per afzonderlijke post zend ik U meer dan 15.000 ondertekend exemplaren van dit verzoekschrift.

Overeenkomstig artikel 4 van het decreet van 6 juli 2001 verzoeken wij dan ook om gehoord te worden.

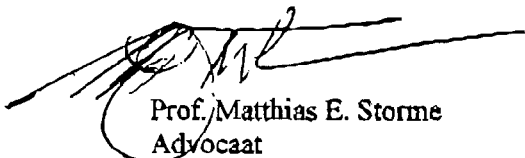
Brussel, 10 februari 2003.

Gustaaf van Wichelen

Ing.

Hasseltsesteenweg 403
3800 Sint-Truiden
0478-388889

Prof. Matthias E. Storme
Advocaat
Verenigingstraat 28
1000 Brussel
0475-784152
of 02-2091126
matthias.storme@ks4v.be

BIJLAGE 2

Hoorzitting van donderdag 27 februari 2003 over het verzoekschrift
betreffende het behoud van het Nederlandstalig karakter van het hoger onderwijs

Vergadering van donderdag 27 februari 2003**VERZOEKSCHRIFT : Behoud van het Nederlandstalig karakter van het hoger onderwijs****Hoorzitting****1. Toelichting door de heer Gustaaf Van Wichelen en professor Matthias Storme**

De heer Gustaaf Van Wichelen : We danken u omdat u ons de mogelijkheid geeft onze petitie tot het behoud van het Nederlandstalig karakter van het hoger onderwijs, toe te lichten. De tekst van het verzoekschrift, ondertussen onderschreven door ruim 20.000 ondertekenaars, waaronder meer dan 50 voorzitters van Vlaamse organisaties, gaat uit van volgende hoofdargumentatie : cultuur, onderwijs en taal zijn geen economische goederen en mogen niet geglobaliseerd worden. In deze drie sectoren, meer dan in de economische sector, zullen de kleine entiteiten platgewalst worden door de grotere.

Het verwondert ons dan ook ten eerste dat in de talrijke tussenkomsten tijdens voorafgaande hoorzittingen over de commercialisering van het hoger onderwijs, de GATS, de vermarkting en de globalisering, de taalproblematiek amper aan bod kwam. Dat is trouwens vandaag nogmaals bevestigd in de uiteenzetting van mijnheer Van Damme, waarin dit absoluut niet werd vermeld als knelpunt.

Ik zou graag even reflecteren over enkele stellingnamen uit deze hoorzittingen. U zult moeten toegeven dat ze onze vrees voor de verengelsing van het hoger onderwijs, door voorliggend BaMa-ontwerp, zeker niet hebben weggenomen en eerder versterkt.

De heer Karel Soudan zegde : “De noodzaak van een soepele taalregeling”.

Professor Van Damme verklaarde : “Het Vlaams hoger onderwijs heeft niet de traditie om daar een commercieel perspectief in te leggen”.

De heer Dittrich zegde : “Het verwerven van Nederlands als tweede taal”.

Zo ook de heer Roos van het VVS : “Internationalisme moet terug te vinden zijn in de onderwijstaal. Het diplomasupplement moet in het Engels”.

De heer Weetens van het VVS zei : “Visitaties zijn nodig in het Frans en in het Engels”.

De heer Oosterlinck : “Wij kunnen geen topmasters hebben op Europees niveau als de politiek ons een handicap op taalkundig gebied oplegt. Het Engels is economisch een goede zet. Geef ons vrijheid en geen verbintenissen”. Hij voegde er wel de beperking aan toe : “Reken ons af na enkele jaren en stuur desnoods bij”.

Mevrouw Van Staa verklaarde tot slot : “Op dit ogenblik wordt de meerderheid van de opleidingen in Nederland nog niet in het Engels gegeven”.

Het zijn zulke stellingnamen die ons in het verzoekschrift doen schrijven dat een aantal mensen in Vlaanderen en Nederland binnen de wereld van het hoger onderwijs er voor pleiten het onderwijs in steeds grotere mate in het Engels te laten verlopen. De gevolgen van die houding zijn echter nefast.

Het Nederlands als taal komt steeds meer in verdrukking. Om dit aan te tonen geef ik enkele voorbeelden. Ten eerste is er het hoger onderwijs in Nederland, waar op dit ogenblik reeds talrijke opleidingen volledig in het Engels zijn. Dit is het geval ondanks een gedragscode gelijkaardig aan degene die in ons eigen voorliggend ontwerp werd ingeschreven.

Onlangs las ik in een Nederlands tijdschrift : “Nederland annexeert zichzelf”. Dit is zeker niet verwonderlijk na de optie van minister Ritsen om het hele Nederlandse hoger onderwijs voor 100 procent te ver-

engelsen, en na de stellingname van minister Hermans dat Engels de regel is en Nederlands de uitzondering. Hij beweerde eveneens dat het Nederlands over 100 jaar niet meer zal bestaan.

Een tweede voorbeeld is het Nederlands in Europa, waar onze taal ook steeds meer in de verdrinking komt. Dit zal met de volgende uitbreiding zeker niet verbeteren. Zo verwijs ik naar het modellenbureau, het octrooibureau en de normeringsinstellingen. We zijn ver af van een eenheid in verscheidenheid.

Een volgend belangrijk punt is de afname van de kwaliteit van het hoger onderwijs door de verengelsing. Dit is des te merkwaardiger daar het juist een van de hoofdbekommernissen van de BaMa-hervorming is de kwaliteit van het onderwijs te verhogen. Deze afname is het geval van een verminderde kennisoverdracht tussen docent en student, omdat dikwijls een van hen of zelfs beiden worstelen met de instructietaal. Dit wordt nog belangrijker bij de huidige vormen van probleemgestuurd onderwijs met meer interacties ten opzichte van de vroegere hoorcolleges. Het kwaliteitsverlies werd vastgesteld bij een studie te Delft onder de ingenieursstudenten en onlangs eveneens bij een onderzoek in de medische faculteit in Maastricht, waar meer dan 50 procent van de studenten bevestigden dat de verengelsing van de opleiding een vermindering bracht van de kwaliteit. Bijkomende problemen voor het hoger onderwijs zijn de belangrjkheid van de nuanceringen van de taal en de noodzaak van de kennis van de specifieke vakterminologie in het Nederlands. Verder moet onderstreept worden dat de belangrijkste opdracht van het hoger onderwijs is om vakkennis op te doen. Taal is slechts een middel en het leren van vreemde talen gebeurt dus best in het taalonderwijs. Het kan niet ongestraft blijven talen te leren en vakkennis op te doen met elkaar te combineren.

Ook is er sprake van een drempelverhoging van het hoger onderwijs door de verengelsing. Taalachterstand staat gelijk aan leerachterstand, en de introductie van het Engels als instructietaal zal drempelverhogend werken op de meeste studenten. Deze druk zal op termijn verlegd worden naar het secundair onderwijs. Voor allochtone studenten is dit nog dramatischer, omdat ze zich eerst moeten vervolmaken in de eigen moedertaal, vervolgens Nederlands moeten leren voor integratie en inburgering en ten slotte Engels voor deelname aan het hoger onderwijs. Dit zijn duidelijk sociale motieven om de verengelsing van het hoger onderwijs af te wijzen.

Verengelsing heeft ook een anti-Europees karakter. De rijkdom van Europa ligt in zijn culturele verscheidenheid, die gewaarborgd is door het Europees manifest en recent bevestigd door het verdrag van Maastricht. In de voorbije hoorzittingen heb ik veel tegenstellingen vernomen, maar ook een consensus. Men was het er over eens ons hoger onderwijs te internationaliseren. Dit onderschrijven wij zolang de internationalisering plaatsvindt binnen een kader van meertaligheid. Wij staan echter afwijzend tegenover de globalisering van het onderwijs, omdat dat zou betekenen dat het onderwijs eentalig Engels wordt.

Tot slot wil ik de politiek verkozenen oproepen het beslissingsrecht over de taalproblematiek in het hoger onderwijs niet te delegeren aan de instellingen. We onderschrijven volledig het idee om meer autonomie te geven aan de instellingen, maar dit geldt niet voor een delicaat thema als de taalregeling. We vrezen voor het oneigenlijke gebruik van het Engels om opportunistische, concurrentiele en financiële redenen. Deze vrees wordt bevestigd door enkele vaststellingen, zoals bijvoorbeeld het huidig ontoereikend handhavingsbeleid met talrijke overtredingen die niet gesanctioneerd worden.

Professor Matthias Storme : Ik zal proberen op enkele punten detailkritiek te geven, specifiek op basis van de voorgestelde teksten. Ik beperk mij tot artikel 91 dat handelt over de onderwijstaal. Een algemene opmerking die ik zou willen maken is dat de regeling veel te ingewikkeld is. Ze regelt te veel en tegelijk te weinig. Wij zijn inderdaad voorstander van vrijheid voor het onderwijs en het is goed dat autonomie op een aantal vlakken vergroot wordt. Er zijn echter ook een aantal fundamentele normen waar het primaat van de politiek moet blijven bestaan en ons inziens hoort in de Vlaamse Gemeenschap ook de taalregeling daartoe. Dit zou toch minstens moeten gelden voor het gesubsidieerde onderwijs. Over niet-gesubsidieerde opleidingen wil ik me niet uitspreken, en we hebben op dat punt geen problemen met paragraaf 4 van artikel 91, ondanks het feit dat die verder gaat dan wij zouden verkiezen.

De teksten zijn te ingewikkeld, te wollig en dubbelzinnig. Bij een aantal bepalingen vraag ik me af of ze bewust vaag geformuleerd zijn om uiteindelijk meer te kunnen toelaten dan de bevolking zou kunnen wen-

sen. Wij hebben vastgesteld dat het aantal mensen dat weigerde de petitie te ondertekenen uiterst miniem is. Een groot deel van de Vlamingen vindt dit toch een essentieel onderwerp.

Als kritiek op lid 2 van artikel 91, § 1, kan ik aanhalen dat in punt 1 een volledige vrijheid wordt voorgeschreven voor de opleidingsonderdelen die een vreemde taal tot onderwerp hebben. Als we dit combineren met lid 4 van dezelfde paragraaf, zou dit dus ook gelden voor de examens die worden afgenomen. In de vroegere tekst stond dat dit geldig was indien deze onderdelen in die taal werden gegeven. De huidige tekst laat echter toe alle opleidingsonderdelen die een vreemde taal tot voorwerp hebben in het Engels te geven. Alle onderdelen van de opleidingen Slavistiek, Romaanse talen, Duits, Scandinavisch en vele andere, kunnen dus in het Engels worden gegeven. Als dit niet de bedoeling is van het decreet, moet dat in de tekst worden opgenomen. Zoals de tekst nu voorligt, vind ik die onaanvaardbaar.

Met het tweede punt hebben we geen problemen, maar in het derde punt is de tekst weer dubbelzinnig. De tekst zegt dat anderstalige opleidingsonderdelen die met instemming van het bestuur van de instelling worden gevolgd aan een andere instelling van hoger onderwijs, volledig buiten de normen worden gehouden, zowel wat beperking als examens betreft. Dit vermeldt niet dat dit aan een anderstalige instelling voor hoger onderwijs moet zijn. Het is dus perfect mogelijk aan studenten te zeggen een aantal vakken te volgen aan een andere Vlaamse universiteit, wat dan vervolgens niet meetelt om te kijken of men aan de taalnormen voldoet. Ook dit is niet aanvaardbaar. Wanneer dit onderdeel van de tekst enkel toepasbaar zou zijn op een anderstalige instelling voor hoger onderwijs in het buitenland of in Wallonië, zou dit het probleem oplossen.

Het meest fundamenteel viseren wij het derde lid van paragraaf 1. Wij vinden dat wat daar wordt voorgesteld, veel te ver gaat. De huidige situatie is al voldoende flexibel voor wie in het Engels colleges wil houden voor binnen- zowel als buitenlandse studenten. Versoepeling van de regeling is niet nodig. Voor de bacheloropleiding wil men de mogelijkheid invoeren, die thans niet bestaat voor het eerste en het tweede jaar, om anderstalige colleges in te richten – weliswaar met een maximum van 20 procent. De uitzondering moet geschrapt worden. Die van het tweede lid voldoet. De huidige tekst betekent dan ook dat de ‘beperkte mate’ waarover men het heeft in verband met het derde jaar van het baccalaureaat en de meesterjaren, naar meer dan 20 procent zou verwijzen. Anders zou men dat onderscheid immers niet maken.

Er wordt ook in het geheel geen bovengrens aangegeven. Ik heb in dit verband ook kennis van een amendement, waarover een politiek akkoord zou bestaan, om aan de tekst een bepaling toe te voegen die zegt dat in geen geval eenzelfde opleidingsonderdeel, behalve voor de uitzonderingen die zijn vastgelegd in het tweede lid en voor onderdelen die door anderstalige gastdocenten worden gebracht, volledig in een andere taal mag gedoceerd worden. Betekent dit dat er in elk geval een deel in het Engels moet zijn? Of dat voor elke Engelstalige cursus ook een equivalent in het Nederlands moet bestaan? De onduidelijkheid blijft.

Paragraaf 2 wil het behoud van het Nederlands als taal van de wetenschap garanderen. Wij appreciëren die doelstelling natuurlijk ten zeerste, maar vragen ons af of men daar met deze tekst zal in slagen. Het begrip ‘equivalent’ is vaag. Ook hier hebben wij weet van een amendement dat ‘in dezelfde instelling’ aan de tekst wil toevoegen. Iets anders is evenwel zorgwekkender. De laatste zin is namelijk zodanig ambigu dat hij de mogelijkheid openlaat dat de universiteiten een akkoord afsluiten om slechts op één plaats in Vlaanderen een Nederlandstalige versie in te richten. Als indieners van een verzoekschrift, hebben wij het recht om te weten waar men met de verengelsing naartoe wil. De ambiguïteit van de teksten moet opgeheven worden.

Met de paragrafen 3 en 4 hebben wij geen fundamentele problemen.

De gedragscode en de evaluatie daarvan die in de paragrafen 5 en 6 worden voorgesteld, zouden goed kunnen werken. Helaas hebben wij geen goede ervaringen met gelijksoortige initiatieven in het verleden. De tekst is ook nu weer te vaag. Een duidelijkere en scherpere normering is wenselijk.

2. Vragen en opmerkingen van de leden en replieken van de verzoekers

De heer Luc Martens : Het zou nuttig zijn als wij konden beschikken over een uitgeschreven versie van de legistische commentaren van professor Storme. Daardoor krijgen wij de mogelijkheden om dubbelzinnigheden uit te sluiten die niet onze bedoeling zijn.

De heer Gilbert Van Baelen : De analyse van de heren Van Wichelen en Storme is sterk. Maar het is precies omdat sommige instellingen in de praktijk weinig of geen rekening houden met de bestaande taalregeling dat wij een nieuwe regelgeving wensen in te voeren die rekening houdt met de verzuchtingen inzake het gebruik van andere talen dan het Nederlands. Het verbaast mij voorts dat de verzoekers het begrip ‘twee jaar’ willen invoeren. Het jaarsysteem evolueert immers naar een studiepuntensysteem en er komen ook steeds meer neveninstromers. Uit zorg om de achttien- en negentienjarigen voert men een beperking in voor het levenslang leren.

De opname van de legistische verbeteringen zal geen probleem vormen. Wel moeten we nog wachten op het advies van de Raad van State over de bundel amendementen. De tekst vormt een evenwichtig geheel.

Professor Matthias Storme : Er kan sprake zijn van een misverstand. Ik heb niet willen zeggen dat er een massale overtreding is van de bestaande taalregeling. Die wordt integendeel – grosso modo – goed nageleefd, wat juist de houdbaarheid ervan aantoont. Kleine nuances volstaan. Wat de opmerking over de twee jaar betreft, wil ik in elk geval aandringen op een bijkomende garantie voor de eerste twee jaar van de bacheloropleiding. Twintig procent is daar te hoog.

De heer Gilbert Van Baelen : Dreigt dan niet het gevaar dat alles in het derde jaar terechtkomt ?

De heer Gustaaf Van Wichelen : Ik verwacht niet veel van de gedragscode. Zij komt ook voor in artikel 7, 2, van de Nederlandse wet Wetenschappelijk Onderwijs en we zien daar wat we zien. Zonder bestraffing van overtreding is een dergelijke code vrijblijvend.

De voorzitter : Niemand van deze commissie wil het hoger onderwijs geheel verengelsen en dat is ook niet de bedoeling van de tekst. Hij vraagt integendeel rekenschap van de instellingen.

De heer Luc Martens : Wij kijken met belangstelling uit naar de legistische bedenkingen van professor Storme. Ik wil er wel voor waarschuwen om de Vlaamse en de Nederlandse toestand gelijk te stellen.
